

Galveno antropometrisko parametru izvērtējums saistībā ar skeleta un muskuļu sistēmas slimību izplatību militārpersonu un civiliedzīvotāju grupās

Liāna Pļaviņa, Helēna Kārklīņa¹, Iveta Vīksne²

Rīgas Stradiņa universitāte,

Anatomijas un antropoloģijas institūts, Morfoloģijas katedra, Latvija

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Māšzinību un dzemdību aprūpes katedra, Latvija

² Rīgas rajona ģimenes ārsta prakse, Latvija

Ievads. Skeleta un muskuļu sistēmas patoloģija veido ievērojamu slimību grupu gan militārpersonu, gan civiliedzīvotāju vidū. Šīs slimības ar sāpju sindromu un sekojošu funkcijas traucējumu ietekmē pacientu ikdienas aktivitātes un darbības. Skeleta un muskuļu sistēmas disfunkcijas veido ievērojamu pacientu vīzīšu skaitu, ir hospitalizācijas, parasti – ilgstošas darbnespējas un invaliditātes cēlonis. Biežākās pacientu sūdzības par sāpēm un funkcijas traucējumu sastopamas par mugurkaula jostas daļu, plecu joslu un apakšējām ekstremitātēm. Patoloģisko procesu pārtapšana hroniskā stadijā saistīta ar ilgtermiņa rehabilitācijas pasākumiem. Šajā gadījumā jārēķinās ar veselības kapacitātes un darbības mazināšanos, kas ietekmē pienākumu izpildi. Tai var sekot atvaļināšana no aktīva militārā dienesta veselības dēļ. Skeleta un muskuļu sistēmas patoloģijas galvenie cēloņi ir gan ergonomisko, gan individuālo, gan administratīvo un organizatorisko riska faktoru kombinācija, kam nereti pievienojas psihosociālie faktori.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mūsu pilotpētījuma mērķis – izvērtēt antropometriskos rādītājus militārpersonu un civiliedzīvotāju grupās, ietverot informāciju par objektīvi noteiktām skeleta un muskuļu sistēmas slimībām. Divus gadus (2011./2012.) tika vākti dati par atvaļinātām militārpersonām (vīrieši; n = 60) un civilpersonām (vīrieši; n = 100). Tika analizēti antropometriskie rādītāji (augums, ķermeņa masa un antropometriskie indeksi), kā arī noteikts tauku saturs pēc VVO vadlīnijām un izvērtēta muskuļu un skeleta sistēmas slimību epidemioloģija. Anonīmā aptaujā tika iegūti dati par smēķēšanas biežumu šajās grupās.

Rezultāti. ĶMI (ķermeņa masas indekss) vērtību analīze rādīja atbilstību standartlīmenim (18,5–24,9 kg/m²) vienai piektdaļai indivīdu civiliedzīvotāju grupā un vienai ceturtdaļai indivīdu militārpersonu grupā. ĶMI virs standarta robežvērtībām indivīdiem ar skeleta un muskuļu patoloģiju noteikts 55% respondentu militārpersonu grupā un 71,3% civiliedzīvotāju grupā. Sīkāk analizējot militārpersonu grupu, konstatēts, ka palielināts ĶMI ir 61,3% karavīru un 73,7% virsnieku.

Civiliedzīvotāju grupā 14% respondentu bija noteikta deformējošās mugurkaula spondilozes diagnoze, 3% (vienā gadījumā ĶMI = 34,2 kg/m²) karpālā kanāla sindroms.

Antropometrisku indeksu analīze rāda, ka vecuma posmos 30–40 gadi un 41–50 gadi indivīdiem gan civiliedzīvotāju grupā, gan militārpersonu grupā ar skeleta un muskuļu sistēmas patoloģiju noteiktas lielākas ĶMI un tauku masas indeksa (TMI) vērtības, salīdzinot ar atbilstošo indeksu vērtībām indivīdiem bez šīs patoloģijas.

Secinājumi.

1. Viens no galvenajiem individuālajiem riska faktoriem kaulu un muskuļu sistēmas slimību attīstībai ir paaugstināta ķermeņa masa.
2. Skeleta un muskuļu sistēmas slimības ilgākā laika periodā kļūst par invaliditātes cēloni.
3. Regulāri kontrolējot antropometriskos rādītājus un izvērtējot tos, varētu agrīni noteikt skeleta un muskuļu sistēmas patoloģiju.
4. Lai mazinātu kaulu un muskuļu sistēmas slimību rašanos un attīstību, nepieciešams izstrādāt noteiktu preventīvo, ārstnieciski profilaktisko pasākumu plānu. Tādējādi tiktu ierobežota nelabvēlīgo ārējo un iekšējo faktoru ietekme, saglabājot darbības un veselības kapacitāti.